

Kymmenen tapaa edistää kulttuuria kotikunnassasi

Kulttuuriin panostaminen on kannattava investointi tulevaisuuteen ja asukkaiden hyvinvointiin. Hyvät julkiset ja yksityiset kulttuuripalvelut tuovat kuntaan viihtyisyyttä, hyvinvointia, elämyksiä, positiivista mainetta sekä vetovoimaa. Ne vahvistavat kuntalaisten kotiseutuidentiteettiä, luovat yhteisöllisyyttä ja osallisuutta sekä parantavat kuntalaisten elämänlaatua.

Kunta voi edistää kulttuuria monella tavalla, omista resursseista ja olosuhteista riippuen. Kannattaa siis katsoa omaa kotikaupunkia tai -kuntaa ja sen mahdollisuuksia.

On tärkeätä nostaa kulttuuri kunnan strategiaan ja tavoitteistoihin ja kirjata näkyviin konkreettisia toimenpiteitä valtuustokauden jokaiselle vuodelle.

Seuraavassa kymmenen ideaa, joilla eri kokoisissa kunnissa voidaan investoida viisaasti kulttuuriin

1 Turvataan kunnan omiin kulttuurilaitoksiin ja kirjastoihin sellainen panostus, joka edistää niiden kehittymistä. Avataan kulttuurilaitosten ovet vapaalle kentälle ja harrastajille, jotka tarvitsevat tiloja.

2 Kehitetään uusia säännöllisiä yhteistyömuotoja yritysten ja kolmannen sektorin kanssa, joilla tuotetaan kulttuuritapahtumia ja muuta kulttuuritoimintaa. Tapahtumista ja festivaaleista on paljon esi-

merkkejä ympäri Suomen. Joidenkin kuntien nimeä kantavat arvostetut teatterit tai teattereirt ovat tosiasiasa yksityisiä.

3 Kehitetään kulttuuriopetusta yhteistyössä oppilaitosten kanssa, lisätään kerho- ja taide- ja kulttuuriharrastustoimintaa koulupäivän yhteydessä (mm. Suomen malli).

4 Viedään kulttuuripalveluita kunnan eri palveluiden sisälle. Kulttuuria voidaan viedä asukkaiden arkeen viemällä sitä organisoitusti sisälle kunnan erilaisiin palveluihin, kuten kouluihin, ikäihmisten palveluihin, päiväkoteihin ja nuorisotyöhön (mm. kulttuurikasvatussuunnitelma).

5 Tarjotaan edullisia toimintatiloja ja esiintymispaikkoja kulttuurialan pienyrittäjille, esimerkiksi vanhoista kiinteistöistä. Näillä ei usein ole kykyä maksaa normivuokria, mutta kunnat voivat esimerkiksi tilajakamo-mallilla saada niistä hyviä vuokralaisia vanhempiin kiinteistöihin.

6 Toteutetaan reilun pelin periaatetta, eli kunta sitoutuu siihen, että taiteilijoille ja luovan työn tekijöille maksetaan heidän työpanoksestaan asianmukainen korvaus. Kunnan budjettiin varataan riittävät määrärahat mm. tekijänoikeuskorvausten maksamiseen ja luovien sisältöjen käyttämiseen.

7 Luodaan pysyvä kylätapahtumien tukijärjestelmä, josta asukas- ja kulttuurijärjestöt pysyvät hakemaan tukea kylä- ja kaupungin-osatapahtumille. Kun työ tehdään talkoilla, saadaan hyvin kohtuullisella panostuksella iloa ja elämyksiä, jos kunta avustaa esimerkiksi äänentoistolaitteistojen ja esiintyjien suhteen. Tuetaan muutenkin asukkaiden kulttuuriharrastustoimintaa mm. tarjoamalla tiloja ja tukea kerhotoiminnalle ja järjestämällä taidetyöpajoja ja muuta aktiivitoimintaa eri ikäryhmille.

8 Kunta voi tukea kulttuuria myös useilla erilaisilla avustuksilla. Näitä ovat mm. taiteilijapurhat, avustukset kulttuuritilaisuuksiin ja -tapahtumiin ja avustukset taiteen perusopetukselle.

9 Kunta voi luoda kunnan nimeä kantavan kulttuuripalkinnon, jolla nostetaan vuosittain esiin kunnalle merkittäviä taiteilijoita tai kulttuuritekoja. Se on pieni investointi, tuottamaansa hyvään mieleen ja maakunnalliseen julkisuuteen verrattuna.

10 Prosenttiperiaate on aina ajankohtainen. Kun kunta tekee hankkeita, vähintään prosentti budjetista kannattaa laittaa kulttuuriin elementteihin.

Tutkimustietoa: kasvua ja hyvinvointia kulttuurista

Työllistäjä ja kasvun lähde

Tilastokeskuksen mukaan kulttuurialat ovat merkittävä työllistäjä ja talouskasvun lähde.

■ Vuoden 2014 kulttuurin satelliittitilinpäidon mukaan ne tuottivat noin 3,5 % Suomen työpaikoista ja 2,9 % BKT:n arvonlisäyksessä. Tämän päälle tulee vielä eri ryhmään tilastoitu pelialan BKT-osuus, joka on noin 0,4 prosenttiyksikköä. Kokonaisuutena BKT-vaikutus oli siis 3,3 %.

■ Tuoremmat tutkimukset kertovat jopa suuremmista luvuista. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan vuonna 2018 kulttuuriammateissa toimi noin 135 000 henkilöä, joka on yli 5 % työllisen työvoiman määrästä (2 554 000 henkeä).

■ Kolmen ministeriön (TEM, STM ja OKM) asettama Luovat alat Suomen talouden ja työllisyyden vahvistajina -työryhmä kirjasi vuonna 2017 mietintönsä suoraan, että luovien alojen ”tuottama arvonlisäys sekä osuus työllisistä on suurempi kuin esimerkiksi elektroniikkateollisuuden, paperiteollisuuden tai kaivosteollisuuden.”

Festivaalien laaja vaikutus

Talouskasvun ja työpaikkojen lisäksi kulttuuri vaikuttaa kunnan ilmaperiin ja brändiin. Tapahtumien vaikutuksesta alueidensa talouteen on tehty useita tutkimuksia.

Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämässätiön Cuporen selvityksessä vuodelta 2016 asia tiivistetään näin: ”Tutkimusten mukaan tapahtumien aluetaloudelliset vaikutukset ovat merkittäviä. Alueille tapahtumat ovat kannattava investointi, kun tapahtumiin sijoitettu raha tulee alueelle moninkertaisesti takaisin. Tapahtumilla on matkailullista merkitystä eli ne houkuttelevat alueelle kävijöitä ja sitä kautta tuovat alueelle rahaa sekä työllisyys- ja imagovaikutuksia.”

Cuporen selvityksessä nostetaan esille muun muassa nämä esimerkit:

1) Pirkanmaan festivaaleilla kävi vuoden 2013 aikana vajaa 550 000 kävijää. He käyttivät rahaa noin 79 miljoonaa euroa ja yli kolmannes heistä tuli Pirkanmaan ulkopuolelta. Festivaalit saivat avustuksia yhteensä 632 000 euroa. Kun selvitys vertasi avustusta tuloihin, avustuseuro näkyi palautuneen alueen elinkeinotoiminnan hyväksi peräti

126-kertaisena. Millä muulla toimialalla on näyttää vastaavia lukuja?

2) Tapahtumat hyödyttävät alueen palveluklusteria laajasti. Seinäjoen Tangomarkkinoiden kävijät kuluttivat yhteensä noin 8,6 miljoonaa euroa. Tästä 4,1 miljoonaa euroa kulutettiin tapahtuman ulkopuolella, se tuli alueen muiden yrittäjien pussiin. Provinssi-rockissa kävijät käyttivät noin 5,3 miljoonaa euroa, josta 1,6 miljoonaa käytettiin tapahtuman ulkopuolella.

Muiden selvitysten mukaan tapahtuman ympärille syntynyt tapahtumaklusteri työllisti vuonna 2012 Pohjois-Pohjanmaalla noin 5 500, Satakunnassa 2 700 ja Etelä-Pohjanmaalla 2 950 henkilötyövuoden edestä. Liikevaihtoa syntyi maksimiarvioiden mukaan klusterissa Pohjois-Pohjanmaalla 660 miljoonaa euroa, Satakunnassa noin 279 miljoonaa euroa ja Etelä-Pohjanmaalla 256 miljoonaa euroa.

Kulttuurilaitosten vaikutus

Myös pysyvillä kulttuuri- ja taidelaitoksilla on merkitystä kaupungin taloudelle ja työllisyydelle. Tätä on selvitetty Jyväskylän alueella. Taide- ja kulttuurilaitokset osana Jyväskylän kehitystä ja hyvinvointia, 2019 -tutkimuksen mukaan Jyväskylän kulttuurilaitoksissa käyntien yhteydessä käytettiin rahaa noin 8,4 miljoonaa euroa vuodessa. Kun mukaan lasketaan kerrannaisvaikutukset, taidelaitosten aluetaloudellinen vaikutus on 14,9 miljoonaa euroa ja noin 149 henkilötyövuotta. Kolmannes tästä tuli Jyväskylän ulkopuolelta.

Tämän lisäksi kulttuurilaitoksilla oli merkittävä vaikutus kaupungin imagoon ja kaupunki-identiteettiin. Jyväskyläläiset vasaajat olivat pääosin samaa tai täysin samaa

mieltä siitä, että kulttuurilaitokset tekevät kaupungista viihtyisän (90 %), houkuttelevan (85 %), tunnetun (76 %), kulttuurikaupungin (85 %) sekä elävän ja monimuotoisen (83 %). Jyväskylän ulkopuolella asuvien vastaajien näkemys Jyväskylän ulkoisesta imagosta on varsin samanlainen.

Sosiaaliset ja hyvinvointivaikutukset

Kulttuurin vaikutukset eivät tunnetusti rajoitu vain talouteen, työllisyyteen ja kaupunkien maineeseen. Asiantuntijoiden mukaan kulttuuri parantaa elämänlaatua ja vähentää syrjäytymistä ja tekee muutakin hyvää.

Erityisen hyvä elämänlaadun parantaja on kulttuuriharrastus. Asiantuntijoiden mukaan esimerkiksi kuorossa laulaminen aidosti pidentää ikää. Moni nuori on löytänyt mielekästä tekemistä, onnistumisen elämyksiä ja ihmissuhteita bändiharrastuksen parista. Taide- ja kulttuurikasvatus edistää lasten oppimista, hyvinvointia ja sosiaalisten taitojen kehittymistä.

Kulttuuri myös rakentaa paikallista identiteettiä ja auttaa luomaan viihtyisiä ja turvallisia elinympäristöjä. Taide- ja kulttuuritoiminta voi tehdä aiemmin tylsistä paikoista — kuten vanhoista tehdasalueista eläviä, elämyksellisiä, kiinnostavia ja helposti lähestyttäviä.

Kulttuurilla on myös kyky uudistaa ajattelua ja toimintaa. Sillä on myönteisiä vaikutuksia organisaatiotaitoihin ja yhteistyöhön, johtajuuteen sekä työntekijöiden kehittymiseen.

Eikä pidä unohtaa, että kaiken tämän lisäksi kansallisella kulttuurilla ja taiteella on myös ihan oma itseisarvonsa kansallisena kulttuurina ja taiteena.

Kuusi toimialaa ja niiden työpaikat

Tilastokeskus 2015

Luovat alat
tuottavat

3,5%

työvoimasta ja

2,9%

BKT:sta